

CEZA MUHALEMESİ KANUNU KAPSAMINDA UZLAŞTIRMA KAPSAMINA GİREN SUÇLAR: KURAMSAL VE HUKUKSAL BİR DEĞERLENDİRME

Şeniz ANBARLI BOZATAY^{1*} & Avni Akın ÜRÜNAL^{2**}

Öz

Alternatif bir uyuşmazlık çözüm yolu olan uzlaştırma, uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur, suçtan zarar gören veya kanuni temsilcisinin, Kanun ve Yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak Cumhuriyet savcısının onayıyla görevlendirilen kişiler (uzlaştırıcı) tarafından anlaşılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi sürecini ifade eder. Uzlaştırma kurumu, uzlaştırma kapsamına giren suçların mahkemelere intikal ettirilmeden, kısa zamanda, barışçıl yollar ile çözümlenmesi amacı ile hukukumuzda yerini almıştır. 24.11.2016 tarih ve 6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 34. maddesi ile uzlaştırma kapsamındaki suçlar genişletilmiştir. Söz konusu değişiklik ile Tehdit (TCK madde 106, birinci fıkrası), Hırsızlık (TCK madde 141), Dolandırıcılık (TCK madde 157) suçları uzlaştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Bu çalışmada, uzlaştırma kurumunun kapsadığı suçlar, kuramsal ve mevzuat açısından ele alınmakta ve uzlaştırma kurumunun uygulamadaki işlevselliği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzlaştırma, Arabuluculuk, Tahkim, Suç, Toplum, Anomi, Modernleşme.

PUNISHMENT IN THE COVERAGE OF THE PENAL INJURY: A THEORETICAL AND LEGAL EVALUATION

Abstract

Conciliation which is an alternative dispute resolution method, expresses the resolution of a dispute within the scope of conciliation by the means of mediation in between the suspect or the accused and victim, person affected by crime or their legal representative by a person (conciliator) authorized by the prosecutor in accordance with the principles and procedures of the Law and the Regulation. The settlement institution took its place in our law with the aim of solving the crimes within the scope of reconciliation by peaceful means in a short time, without being transferred to the courts. With the Law on the Amendment of the Code of Criminal Procedure and Some Laws No. 6763 and dated 24.11.2016 the scope of conciliation has expanded. With the aforementioned change Threat (TCK Amendment 106/1), Theft (TCK Amendment 141) and Fraud (TCK Amendment 157) were included in the scope of conciliation. In this study, the crimes covered by the settlement institution are discussed in terms of theoretical and legislative aspects and the functioning of the settlement institution in practice is evaluated.

Key Words: Conciliation, Mediation, Arbitrage, Crime, Society, Anomy, Modernization.

1 * Doç.Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF Kamu Yönetimi Bölümü sanbarli@comu.edu.tr

2 ** Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi-Uzlaştırıcı a.a.kin.urunal@hotmail.com

1.GİRİŞ

Uzlaştırma kurumu, suçların artış oranlarını dikkate alarak gelişen/modernleşen toplumun gereksinimlerini karşılamak ve ceza hukuku anlayışını toplumsal gelişime uyarlayarak, bazı uyuşmazlıkların mahkemelere intikal ettirilmeden kısa zamanda, barışçıl yollar ile çözümlenmesi amacı ile hukukumuzda yerini almıştır. Kurumun toplumsal işlevi göz önüne alındığında, failin topluma kazandırılması, ayrıca mağdurun suçtan kaynaklanan mağduriyetinin kısa vadede giderilmesi ile toplumsal açıdan daha faydalı olacağı düşünülmüştür.

Uzlaştırma kurumu, 5271 Sayılı Ceza Muhakeme Kanunu'nun 253, 254 ve 255. maddelerinde, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 24. maddesinde ve kapsamlı olarak 05.08.2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “*Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği*” hükümleri kapsamında düzenlenmiştir. Genel olarak **şikâyete** bağlı suçlarda, fail ve mağdurun devlet denetimi altında uzlaşması ile uyuşmazlığın çözümlenmesi esasına dayanmaktadır. Uzlaşma konusu edim yerine getirilerek mağdur açısından suçun oluşturduğu maddi ve manevi zararın giderilmesi ile uzlaşmanın sağlanması halinde, suçla ilgili ceza soruşturması fail hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilir. Bunun sonucu olarak, söz konusu suç, toplumda var olmamış kabul edilerek fail açısından herhangi bir adli sicil kaydı doğurmamaktadır. Ayrıca, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat, eski halin iadesi veya diğer bir tazminat davası açılmayacaktır. Edimin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmektedir. Dava açıldıktan sonra uzlaşmanın sağlanması durumunda, mahkeme davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde; hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Şüphelinin edimini yerine getirmemesi halinde uzlaştırma raporu veya belgesi 9.6.1932 tarihli ve 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 38. maddesinde yazılı ilam mahiyetinde belgelerden sayılır. Uzlaşma konusu edimin yerine getirilmez ise Cumhuriyet Savcısı tarafından soruşturma işlemlerine kaldığı yerden devam edilir.

24.11.2016 tarih ve 6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 34. maddesi ile uzlaştırma kapsamındaki suçlar genişletilmiştir. Bu kapsamda Tehdit (TCK madde 106, birinci fıkra), Hırsızlık (TCK madde 141) ve Dolandırıcılık (TCK madde 157) uzlaştırma kapsamına giren suçlara dâhil edilmiştir. Ayrıca, suçta sürüklenen çocuk bakımından mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçların tamamı uzlaştırma kapsamına alınmıştır. CMUK 253. maddesinin ilk şeklinde madde başlığı “uzlaşma” iken “uzlaştırma” olarak değiştirilmiştir.

Bu makalenin amacı, hukukumuzda yeni bir kurum olan uzlaştırmanın kapsadığı suçları kuramsal ve hukuksal açıdan değerlendirmek ve son olarak adalet mekanizması, taraflar ve toplumsal bağlamda katkısını tartışmaktır. Bu çerçevede öncelikle modernleşme ve suç ilişkisi, Durkheimci bakış açısı ile incelenmiştir. “Anomi” kavramından hareketle, suçun artmasına yol açan nedenler değerlendirilmiş ve onarıcı adalet yaklaşımının hayata

geçirilmesinde uzlaştırma kurumun önemine dikkat çekilmiştir. Alternatif uyuşmazlık çözümlerinin kavramsal ve hukuki niteliği, tahkim, arabuluculuk ve kısa duruşma gibi uygulamalar bağlamında yorumlanmıştır.

Uzlaştırma kapsamına giren suçlar, 05.08.2017 tarih ve 30145 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği 8. maddesinde hüküm altına alındığı haliyle incelenmiş, uzlaştırma kapsamına giren suçlarda yetişkinler, suça sürüklenen çocuk, özel kanunlar ile düzenlenen suçlar ve uzlaştırma kapsamında yasaklanan suçlar başlıkları ön plana çıkarılmıştır. Türk Ceza Kanunu dışında uzlaştırma kapsamına giren suçlar ve son olarak uzlaştırma kurumunun/ yolunun adalet mekanizması taraflar ve topluma katkıları değerlendirilmiştir.

2. MODERNLEŞME-SUÇ İLİŞKİSİ: DURKHEİMCİ BAKIŞ

Toplum, bireylerin ötesinde gören Emile Durkheim’in (1858-1917) kuramında toplum, onu oluşturan bireylerin fazlasıdır. Toplum, her birimizden daha büyük olduğundan, bizlerin düşünce ve eylemlerini yönlendirme gücüne sahiptir. Bu da bireyin davranışlarının tek başına incelenmesinin neden sosyal deneyimin temelini yakalayamadığını gösterir (Macdonis, 2012:102). Durkheim, toplumlardaki gelişme/modernleşme ve suç ilişkisini ilk ele alanların başında gelmektedir. Durkheim’in modernleşme yaklaşımı, hızlı ve köklü sosyal değişmelerin toplumsal yapıda yarattığı patolojik sonuçlara merkezi düzeyde yer vermektedir (Kızmaz,2013:232).

Durkheim, “toplumun temeli ahlaki bir düzendir” hipotezinden hareket ederek toplumun sadece akılcı sözleşmeler ile var olmayacağını ileri sürer. Sözleşmede her iki taraf da karşısındakine sözleşmeye uyacak kadar güvenmiyor ise tümünden gelimci bir sav ile anlaşma olmayacağını anlatır. Modern toplumun temelini oluşturan ekonomik sözleşmelerden hareket edersek; çalışana haftanın sonunda emeğinin karşılığı olan ücretini vermeyi işveren kabul eder, çalışan da işveren için bir hafta çalışmayı kabul eder. Burada dikkat edilmesi gereken, tarafların sadece emek ile ücretin değiştirilmesini kabul etmesi değildir. Ayrıca, sözleşmeyi onaylamayı da kabul eder. Eğer çalışan işverene güvenilir ama işveren anlaşmayı bozarsa, o zaman çalışandan bedava bir haftalık iş almış olur. Diğer taraftan işveren çalışana güvenilir ve çalışan anlaşmayı bozarsa daha az iş karşılığında veya hiç iş yapmadan bir haftalık ücret alabilir. Bu durumda karşılıklı güven yokluğunda akılcı birey kesinlikle yapmış olduğu anlaşmalara uymayacak ve diğer tarafın da uyacağı konusunda güven duymayacaktır. Durkheim, sözleşmeye bağlanmadan önce *”sözleşme öncesi dayanışma”* nın var olması gerektiğini savunur. Güvenden yoksun oluşturulmuş bir sözleşme sonucu; bir işveren bütün vaktini çalışanlarının gerçekten çalışıp çalışmadığını emin olmakla geçirir, çalışanlarda en az iş yükü ile en çok kazancı elde etmek için ellerinden geleni yaparlar (Collins, Makowsky, 2014:93-94).

Durkheim’in düşüncesine dayanarak, toplumun akılcı bir bencillikten ziyade ortak bir ahlaki düzene dayandırıldığı söylenebilir. Bir anlaşmada meydana gelen uyuşmazlığın giderilmesi için devletin yaptırım gücüne başvurulur. Devletin yaptırım gücü, bireylerin başvurduğu usul olarak ortaya çıkar. Ondan önceki sözleşmeler başka temeller üzerine kurulmuştur. Devlet gücünün ortak kullanımı önceye dayanan bir dayanışmaya bağlı

olduğundan, dayanışmayı yaratan akılcı bir anlaşma değil paylaşılan bir duygudur.

Ortak bilincin bütünleştirici gücünün/yapısının tahrip olması, geleneksel toplumla ilişkili olan bireylerin sosyal değerler üzerindeki uzlaşmasının yıkılması anlamına gelir. Bu durum ise *anomiye* yol açar. Durkheim'e göre anomî, sapma ve suçun önde gelen kaynağını oluşturur. Bu yaklaşım, modernleşme süreci ile birlikte suç oranlarının artma eğilimi gösterdiğini öngörmektedir. Modern değer ve normların yerleşik değerleri çözmesi sonucunda suç oranları artmaktadır (Kızmaz, 2013:232). Bir tür kuralsızlık olarak düşünülen anomî, bireyin sosyal düzene olan bağlılığını zayıflatmaktadır (Anbarlı Bozatay, 2014:26).

Henüz tam olarak kurumsallaşmamış ve toplumla bütünleşmemiş yeni değerler, toplumu normatif açıdan belirsizleştirmekte ve geleneksel destek mekanizmalarını zayıflatmaktadır. Bu temel süreçler ile ilintili olarak ortaya çıkan *anomi*, sosyal çözülme/düzensizlik, çöküntü, gerginlik ve zorlanma gibi gelişmeler suç oranlarının artmasında etkili olmaktadır. Bir anlamda modernleşme süreci ile birlikte toplumlar bir dizi değişim süreçleri yaşamaktadır ve bu değişim süreçleri de suçluluk üzerinde etkili olmaktadır (Kızmaz,2013:232). Bunun sonucu olarak geleneksel cezalandırıcı yargılama yöntemi günümüzde geçerliliğini korumakla beraber toplumdaki modernleşme/gelişim ile birlikte yargılamada sürekli artan iş yükü günümüz toplumunun ihtiyacını zamanında karşılayamamakta, üstelik yargılama süreçleri çok uzayabilmektedir. Bu kapsamda mahkeme dışı alternatif yollar ile basit uyuşmazlıkların çözümlenmesi aşamasına gelinmiştir. Buna çözüm önerisi olarak onarıcı adalet yaklaşımının uygulama alanında en yaygın olan değer olarak “uzlaştırma” kurumu tesis edilmiştir.

3. ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMLERİNİN KAVRAMSAL VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Alternatif uyuşmazlık çözümleri, uyuşmazlıkların çözümü için kullanılan ve dava yolu dışındaki diğer yolları ifade etmektedir. Tahkim, arabuluculuk ve kısa duruşma gibi uygulamalar bu uygulamalara örnek olarak verilebilir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında hukukta, yargılama faaliyetinin yerini almak ya da yargılama faaliyetinin yerine tercih edilmekten ziyade hukuksal süreçte, geleneksel ceza yargılaması dışında bir hakkın varlığını ortaya koymaya çalışıldığı şeklinde ifade edilebilir. Bu bakımdan yargılamadan kaçmak amacı dışında, uyuşmazlığın çözümü konusunda ceza yargılamasına alternatif sayılabilecek çözümlerin varlığı, yeni bir paradigmayı ifade etmektedir (Tekin, 2010: 5-6).

En sık kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları; uzlaştırma ve arabuluculuktur. Uygulamada uzlaştırma ve arabuluculuk yöntemleri derdest olan dava sayısını azaltmak için ve kişiler arasındaki ilişkileri yeniden düzenlemek suretiyle, toplumsal uzlaşmayı yeniden sağlayacak bir yöntem olarak da kullanılmaktadır. Uygulamada ve doktrinde bu iki kavram birbirine karıştırılmaktadır. Bununla birlikte farklı hukuk sistemlerinde aynı anlamda kullanıldıkları dikkati çekmektedir. Oysa iki alternatif uyuşmazlık çözüm yönteminin farklı yanları bulunmaktadır. Arabuluculuk faaliyeti taraf menfaatlerini azami olarak dengeleyerek, her iki tarafın mutabık kalabilecekleri bir çözüme ulaşılması için

yürütülür ve tamamen gönüllü bir yoldur (Ankara Barosu, 2009).

Terminolojik açıdan uzlaştırma, Latince’de karşılığı olan *conciliation* sözcüğü, iki grup insan arasındaki tartışmayı sona erdirmeyi amaçlayan bir süreç anlamına gelir. Köken olarak düşüncede birleşme veya bir araya getirme anlamında *conciliare* sözcüğünden türemiştir (Kaymaz, Gökcan, 2007:45). Genel olarak, kelime anlamı itibari ile uyuşmazlıkların sulh içinde çözümlenmesi, karşılıklı anlaşmak ve tarafların birbirine uymayan isteklerinde karşılıklı yararları birbirine yakınlaştırma yoluyla karşıtları arasında bir anlaşma sağlama olarak ifade edilir. Ceza Hukukunda uzlaşma, “*Uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin Kanun ve Uzlaştırma Yönetmeliğindeki usul ve esaslara uygun olarak anlaşmış olmalarını, uzlaştırma ise ‘‘Uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur, suçtan zarar gören veya kanuni temsilcisinin, Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak uzlaştırmacı tarafından anlaşılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi süreci’’* olarak tanımlanmıştır.

Arabuluculuk, kimin haklı kimin haksız olduğu ile ilgili değildir. Uzlaştırma, arabuluculuğa benzetilebilir. Uzlaştırmacı da haklı ya da haksızla ilgilenmez. Arabulucu ilgili prosedürü belirterek hukuki gereklilikler üzerinde durur (Bernier, Latulippe, ty:4-6). Uzlaştırma, tarafların bir anlaşmaya varmaları için, bir araya gelerek konuşmalarını sağlayan alternatif bir sorun çözme yoludur (NCAT, 2015:1). İngiliz Halsbury Kanunları, tahkim ve uzlaştırma kurumu arasındaki farklılıkları şu şekilde belirtir; Tahkim, adli ve adli ve adli olmayan süreçlerle ilgili olup, hukuki sistem içinde yar alan hak ve yükümlülükler odaklanır. Bu durum, özellikle ekonomik tahkim açısından geçerlidir. Arabuluculuk, anlaşmaya ulaşma noktasında daha iyi bir yol olarak görünmektedir. Amerika’da uzlaştırma mahkemesi, kişilerin yasal problemleri çözme konusunda başvurdukları bir kurumdur. Amerikan adli Shinde’ye göre arabuluculuğun aksine uzlaştırma daha güvenlidir. Eğer başarılı olunursa, uzlaştırma sonuçları bir anlaşmayla kayıt altına alınır (Shinde,2012:6).

Arabuluculuk süreci sorun odaklı iken, uzlaştırma süreci dava odaklıdır. Arabuluculuk süreci menfaatlerin dengelenmesi temeline dayalı olup, tarafların geçmişteki durumunu değil, gelecekteki durumlarını gözetir. Uzlaştırma süreci ise hakkı ve haklılığı temel alarak, daha ziyade geçmişteki durumu gözetir. Arabuluculuk sürecinde taraflar belli kurallara bağlı olmadan hareket ettiklerinden, hukuk kurallarını ve teamülleri göz önünde bulundurmaları gibi bir durum söz konusu olmadığından daha yaratıcı çözümler üretebilirler. Oysa uzlaştırma sürecinde kurallara daha bağlı olunması nedeniyle ortaya çıkacak çözümler daha sınırlıdır. Uzlaştırma, ortaya bir karar çıkarmayı hedefleyen belli kalıplar içinde yürüten durağan bir süreçtir. Uzlaştırma sürecinin işleyişinde, uzlaştırmacı ihtilafı sona erdirecek çözümler üretmeye çalışırken teamülleri ve ilkeleri ön planda tutar. Oysa arabuluculuk sürecinin işleyişinde taraflar arası ilişkiler ön planda tutulur (Akça, 2009:35).

Arabuluculuk, Mevzuatta yapılan son değişikliklerin yürürlüğe girmesiyle Türk hukuk sisteminde bazı suçlardan doğan uyuşmazlıkların çözümünde uygun bir alternatif hâline gelmiştir. Arabuluculuk, Türk hukukunda öngörüldüğü haliyle, ceza adaleti sistemine

nazaran, tüm ilgililer için daha iyi bir çözüm bulmada kullanılan bir yöntemdir (Özbek, 2011:153). Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin işlerlik kazanacağı alanlar, kamu düzeninden sayılmayan ve tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar olup, Devlet yargısının işleyişini düzenleyen usul hukuku düzenlemelerinde tarafların bu tür uyuşmazlıklarda barışa varabilmesine imkân tanınmaktadır. Hatta hâkime, bu bağlamda tarafları uzlaşmaya yahut sulh olmaya teşvik etme bir ödev olarak yüklenmektedir (Tanrıver, 2006:152).

Uzlaştırma kurumunun tesisinde fail merkezli cezalandırıcı adalet anlayışından, mağdurun da menfaatlerini dikkate alan **onarıcı adalet anlayışı** etkili olmuştur. Onarıcı adalet anlayışında; failin işlediği suçun yol açtığı kayıplar üzerinde durulmakta ve suç işlenmesi sonucunda ortaya çıkan zararın giderilmesi ve tarafların tatmin edilmesi amaçlanmaktadır. Bu yaklaşımda, mağdur eksenli bir ceza adalet mekanizması bulunmaktadır. Burada temel amaç; mağdurun uğradığı zararın giderilmesi ve bunun sonucu olarak da toplumsal barışa katkı sağlanmasıdır. Temel beklenti ise; failin davranışının sonucunu anlaması, mağdura karşı yapmış olduğu eyleminin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırması ve gerekenleri yapmaya hazır olmasıdır (Apaydın,2017:4).

Hukuki açıdan ilk olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda uzlaştırma kurumu ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte uygulanmasını engelleyen bir düzenleme de mevcut değildir. Uzlaştırma kurumu hukuki açıdan, 5271 sayılı Ceza Muhakeme Kanunu Beşinci Kitabının Özel Yargılama Usulleri üst başlığını taşıyan İkinci Kısımın Birinci Bölümünde yer alan 253, 254. ve 255. Maddelerinde, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 24. Maddesinde "*Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır.*" kapsamında ve 05.08.2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği kapsamında düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 73/8. Maddesinde uzlaştırmaya ilişkin getirilen düzenleme 06.12.2006 tarihinde yürürlüğü giren 5560 Sayılı Kanunun 45. Maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Tartışmalı olmakla birlikte cezanın ve davanın düşürülmesi üzerindeki tesiri itibari ile TCK'da düzenlenmesi gereken uzlaştırma, niteliği itibari ile muhakeme yönü ağır basan bir kurum haline getirilmiştir (İpek,Parlak,2011:3).

4. UZLAŞTIRMA KAPSAMINDAKİ SUÇLAR

Uzlaştırma kapsamına giren suçlar 05.08.2017 tarih ve 30145 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği 8. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda 5271 Sayılı Ceza Muhakeme Kanununun 253. maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlar, suça sürüklenen çocuklar bakımından mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla ayrıca üst sınırı 3 yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar ve soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla kanunda açık olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için hüküm bulunan suçlar uzlaştırma kapsamına giren suçları ifade eder. Ayrıca, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırmaya gidilemeyeceği, şüpheli ya da sanık tarafından uzlaştırma kapsamına giren bir suçun,

bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmesi halinde, yine uzlaştırma yoluna gidilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. (Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği [CMUY], 05.08.2017: madde 8).

Bu kapsamda uzlaştırma kapsamına giren suçlarda yetişkinler, suça sürüklenen çocuk, özel kanunlar ile düzenlenen suçlar ve uzlaştırma kapsamında yasaklanan suçlar başlıkları ön plana çıkmaktadır.

4.1. Yetişkinler Bakımından Uzlaştırma Kapsamına Giren Suçlar

Genel olarak şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi kapsamında, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar uzlaştırma kapsamındadır. Bu kapsamda, şikâyete bağlı suçlar ile ilgili 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 73'de şikâyetin unsurları tanımlanmıştır.

Şikâyet hakkı olan kişinin, altı ay içinde şikâyette bulunması gerektiği, zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla bu sürenin, şikâyet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlayacağı, şikâyet hakkı olan birkaç kişiden birisi altı aylık süreyi geçirirse bundan dolayı diğerlerinin haklarının düşmeyeceği, kovuşturma yapılabilmesi şikâyete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesinin davayı düşüreceği ve hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçmenin cezanın infazına engel olmayacağı, iştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikâyetten vazgeçme, diğerlerini de kapsayacağı, Kanun'da aksi yazılı olmadıkça, vazgeçme onu kabul etmeyen sanığı etkilemeyeceği, Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikâyetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise artık hukuk mahkemesinde de dava açamayacağı (Türk Ceza Kanunu [TCK], 12.10.2004: madde 73) hüküm altına alınmıştır.

4.1.1. Uzlaştırma Kapsamına Giren Şikâyete Bağlı Olmayan Suçlar

Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi kapsamında, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar uzlaştırma kapsamındadır. Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, aşağıda belirtilen suçlar uzlaştırma kapsamına girer.

1. Kasten yaralama (TCK madde 86; madde 88, üçüncü fıkra hariç),
2. Taksirle yaralama (TCK madde 89),
3. Tehdit (TCK madde 106, sadece birinci fıkra), 6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2016). T.C.Resmi Gazete, 29906, 2 Aralık 2016 34. Maddesi ile eklenmiştir.
4. Konut dokunulmazlığının ihlali (TCK madde 116),
5. Hırsızlık (TCK madde 141), 6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı

Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2016). T.C. Resmi Gazete, 29906, 2 Aralık 2016 34. Maddesi ile eklenmiştir.

6. Dolandırıcılık (TCK madde 157), 6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2016). T.C. Resmi Gazete, 29906, 2 Aralık 2016 34. Maddesi ile eklenmiştir.

7. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (TCK madde 234),

8. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (TCK madde 239, dördüncü fıkraya hariç), (Ceza Muhakemesi Kanunu [CMUK], 17.12.2004: madde 253/1-b).

Hüküm altına alınan suçlarda şüpheli, sanık, suça sürüklenen çocuk ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunma zorunluluğu getirilmiştir.

4.1.2. Uzlaştırma Kapsamına Giren Şikâyete Bağlı Suçlar

Şikâyete bağlı suç, ceza usulü hukuku terimi olarak cezası diğer cezalara göre nispeten daha az, suçtan zarar görene yönelen suçların, soruşturma yapılması ve dava açılması şikâyete hakkı olana verilen suçlardır. Türk Ceza Kanun'unda şikâyete bağlı suçlar hüküm altına alınmıştır. Bunlar:

- TCK 117/1 mad. - İş ve Çalışma Özgürlüğünün İhlali,
- TCK 123/1 mad. -Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma,
- TCK 125 mad. - Hakaret (Kamu görevlisine hakaret dışında),
- TCK 130 mad. - Kişinin Hatırasına Hakaret,
- TCK 132 mad. - Haberleşmenin Gizliliğini İhlal,
- TCK 133 mad. - Kişiler Arasında Konuşmaların Dinlenmesi ve Kayda Alınması,
- TCK 134 mad - Özel Yaşamın Gizliliğini İhlal,
- TCK 146 mad. - Kullanma Hırsızlığı,
- TCK 151 mad. - Mala Zarar Verme,
- TCK 154 mad. - Hakkı Olmayan Yere Tecavüz,
- TCK 155 mad. - Güveni Kötüye Kullanma,
- TCK 156 mad. - Bedelsiz Senedi Kullanma,
- TCK 160 mad. - Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf,
- TCK 209 mad. - Açığa atılan imzanın kötüye kullanılması,
- TCK 233 mad. - Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali.

4.2. Suça Sürüklenen Çocuklar Bakımından Uzlaştırmaya Giren Suçlar

Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin 13. maddesine göre; *“Anlaşmazlıkların önüne geçmek veya çözmek, adli bir merci önünde çocukları ilgilendiren davaları önlemek için Taraflar, arabuluculuk ve anlaşmazlıkların çözümüne yönelik diğer tüm yöntemlerin uygulanmasını ve Taraflarca belirlenen uygun durumlarda bu yöntemlerin bir anlaşmaya varmakla kullanılmasını teşvik ederler.”*

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 3/1-a göre Suça Sürüklenen Çocuk *“Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu”* ifade eder. CMUK 253/1-c *“Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar”* ifade edilerek suça sürüklenen çocuklar ayrıca belirlenmiştir. Söz konusu hükümde belirtildiği üzere suça sürüklenen çocukların işlemiş olduğu suçlarda iki koşul ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki suçtan zarar görenin gerçek ve özel hukuk tüzel kişisi olması, ikinci olarak hapis veya adli para cezasının üst sınırı üç yılı geçmemiş olmasıdır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, sadece suça sürüklenen çocuklar bakımından uzlaştırma kapsamında kalan suçlar şu şekildedir;

- TCK 86/1, 86/2, 86/3. Mad.- Kasten Yaralama,
- TCK 90/1 mad. - İnsan Üzerinde Deney,
- TCK 91/2, 91/6 mad. - Organ ve Doku Ticareti,
- TCK 97/1 mad. – Terk,
- TCK 98/1, 98/2 mad. - Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi,
- TCK 101/2 mad. – Kısırlaştırma,
- TCK 107/1, 107/2 mad. – Şantaj,
- TCK 108/1 (TCK 86/2, 86/3 ile birleşmesi halinde) mad. – Cebir,
- TCK 114/1 mad. - Siyasi Hakların Kullanılmasının Engellenmesi,
- TCK 115/1, 115/2, 115/3 mad. - İnanç Düşünce ve Kanaat Hürriyetinin Kullanılmasının Engellenmesi,
- TCK 117/2, 117/3, 117/4 mad. - İş ve Çalışma Hürriyetinin Kullanılmasının Engellenmesi,
- TCK 118/1, 118/2 mad. - Sendikal Hakların Kullanılmasının Engellenmesi,
- TCK 122/1 mad. - Nefret ve Ayrımcılık,
- TCK 124/1 mad. - Haberleşmenin Engellenmesi,
- TCK 125/3 mad. – Hakaret,
- TCK 135/1 mad. - Kişisel Verilerin Kaydedilmesi,

TCK 138/1 mad. - Verileri Yok Etme,

TCK 144/1-a, 1-b mad. - Paydaş veya Elbirliği ile Malik Olunan Mal Üzerinde veya Bir Hukuki ilişkiye Dayanan Alacağı Tahsil Amacıyla Hırsızlık,

TCK 162/1 mad. - Taksirli İflas,

TCK 163/1, 163/2, 163/3 mad. - Karşılıksız Yararlanma,

TCK 165/1 mad. - Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi,

TCK 166/1 mad. - Bilgi Vermeme,

TCK 231/1 mad. - Çocuğun Soy Bağını Değiştirme,

TCK 232/1, 232/2 mad. - Kötü Muamele,

TCK 233/2, 233/3 mad. - Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali,

TCK 234/1, 234/2 mad. - Çocuğun Kaçırılması ve Alıkonulması,

TCK 243/1, 243/3, 243/4 mad. - Bilişim sistemine girme,

TCK 244/2 mad. - Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme Veya Değiştirme,

TCK 261/1 mad. - Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf,

TCK 265/1 mad. - Görevi yaptırmamak için direnme,

TCK 287/1 mad. - Genital Muayene,

TCK 298/1 mad. - Hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme.

Dikkat edilmesi gereken ilk husus, suça sürüklenen çocuğun işlediği eylemin mağdurunun kamu yahut toplumu oluşturan tüm bireyler olmamasıdır. Bu ihtimalde uzlaştırma mümkün olamaz. Örneğin, halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçu (m.216), kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçu (m.228), dilencilik suçu (m.229) gibi. İkinci olarak, bu hükmün uygulanmasında, ilgili suç tipinin yalnızca temel şeklinin yaptırımı değil, nitelikli unsurların varlığı halinde uygulanması ihtimali bulunan ceza miktarı dikkate alınır, yaş küçüklüğü sebebiyle (TCK.m.31) vaki indirim göz önünde tutulmaz (Yenidünya, 2017).

4.3. Uzlaştırma Kapsamında Yasaklı Suçlar

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez. Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde de uzlaştırma hükümleri uygulanmaz (Ceza Muhakemesi Kanunu [CMUK], 17.12.2004: madde 253/3). Bu kapsamda aşağıda belirtilen suçlar uzlaştırma yoluna gidilemez; TCK 102 mad. - Cinsel Saldırı, TCK 103 mad. - Çocukların Cinsel İstismarı, TCK 104 mad. - Reşit Olmayanla Cinsel İlişki, TCK 105 mad. - Cinsel Taciz.

4.4. Türk Ceza Kanunu Dışında Uzlaştırma Kapsamına Giren Suçlar

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer

kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir (Ceza Muhakemesi Kanunu [CMUK], 17.12.2004: madde 253/2). Bu kapsamda özel kanunlardaki şikâyete bağlı kural olarak suçların uzlaştırmaya tabi olduğu anlaşılmaktadır. Şikâyete bağlı olmayan suçların uzlaştırmaya tabi olabilmesi için ilgili özel yasada açık bir düzenleme gerekmektedir. Bu kapsamda, özel yasalarda yer alan şikâyete bağlı suçlar, aksine bir hüküm yoksa uzlaştırmaya tabi suçlardır. Bu suçlar:

- *5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, mad. 71/1.1, 71/1.2, 71/1.3, 71/1.4, 71/1.5, 71/1.6, 72/1 - Manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz ve koruyucu programları etkisiz kılmaya yönelik hazırlık hareketleri (5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, (1951). T.C. Resmi Gazete, 7981, 13 Aralık 1951)*
- *6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu mad. 62/1-a, 62/1-b, 62/1-c, 62/1-d - Cezayı gerektiren fiiller (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, (2011). T.C. Resmi Gazete 27846, 14 Şubat 2017)*
- *5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun mad. 66/1-a, 66/1-b - İhlal sayılan haller ve yaptırımlar (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, (2011). T.C. Resmi Gazete 27846, 14 Şubat 2017)*
- *3573 sayılı Zeytinciliğin İslahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun mad. 14/3 - Zeytinliklere her çeşit hayvan sokulması, yerleşim sahaları hariç, zeytin sahalarına en az bir kilometre yakınlıkta koyun ve keçi ağılı yapılması (3573 sayılı Zeytinciliğin İslahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun, (1939). T.C. Resmi Gazete, 4126, 7 Ocak 1939)*
- *6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu mad. 30/1, 30/2, 30/3 - Marka hakkına tecavüze ilişkin cezai hükümler (6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (2016). T.C. Resmi Gazete, 29944, 10 Ocak 2017)*
- *5941 sayılı Çek Kanunu mad. 7/4, 7/5 - Diğer ceza hükümleri (5941 Sayılı Çek Kanunu (2009). T.C. Resmi Gazete, 27438, 10 Aralık 2009)*
- *1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu mad. 25 - Ticari defterler ve sır saklama hükümleri ve ceza (1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu (1969). T.C. Resmi Gazete, 13195, 10 Mayıs 1969)*
- *2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu mad. 80 - İlan etmeme, bilgi vermeme ve mahkeme kararına uymama (2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi,*

Grev ve Lokavt Kanunu(1983). T.C. Resmi Gazete, 18040, 7 Mayıs 1983)

•
1447 Sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu mad. 12 – Ticari işletme sahibinin cezalandırılması ve tazminata mahkûm edilmesi (1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu (1971). T.C. Resmi Gazete, 13909, 28 Temmuz 1971)

Sözû edilen suçların uzlaştırma kapsamına alınması, özel yasalarda şikâyete bağlı suçlar açısından söz konusu olup, ancak aksine bir hüküm yoksa uzlaştırmaya tabi olacaktır.

5. UZLAŞTIRMA KURUMUNUN/YOLUNUN ADALET MEKANİZMASININ TARAFLAR VE TOPLUMA KATKILARI

Toplumsal barışın korunmasını amaçlayan ceza hukuku, uzlaştırmayı düzenleyen kurullarla, suç dolayısıyla oluşan zararın giderilmesini de sağlamaya çalışmaktadır. Böylece adalet mekanizmasının suçun failini cezalandırmasına rağmen, mağdurun hala mağdur durumda kalmasının ve belki de faile husumet beslemesinin önüne geçme amacı güdülmektedir. Uzlaştırma her iki tarafın rızası ile gerçekleşeceğinden, uzlaşan taraflar arasındaki çekişme sonlandırılmaktadır. Bu açıdan yalnızca kamu yararı değil, suçtan zarar görenin yararı da korunmaktadır. Bu yolla taraflar arasında suçu oluşturan fiil nedeniyle oluşan, ceza ve tazminat davasına konu olabilecek adalet ihtiyacı, hem ceza hukuku hem de özel hukuk anlamında çözüme kavuşturulmaktadır. Aladağ'a göre uzlaştırmının sağlayacağı yararlar, adalet mekanizması, toplum, fail ve mağdur açısından incelendiğinde şu noktalar öne çıkmaktadır: Uzlaştırma yolu ile dava sayısı azaltılabilir. Uzlaştırmaya konu olabilecek olayların önemli bölümünün uzlaştırma ile sonuçlanması bu açıdan çok yarar sağlayacak, dava yükünü hafifletecektir. Fail açısından ise, ceza ve tazminat davaları ile uğraşmamak, hapis ya da para cezası ile karşı karşıya kalmamak, sabıkasız ise bu durumun devamını sağlamak gibi yararları olabilecektir. Ayrıca, failin sosyal ve psikolojik durumu açısından da, mağdura verilen zararın karşılanması nedeniyle rahatlatma ve sosyal saygınlığın devamını sağlayacaktır. Uzlaştırmının mağdur açısından getirebileceği yararlar da yine ceza ve tazminat davaları ile uğraşmamak, psikolojik bakımdan yıpranmamak, zararın kısa sürede giderilmesi ve adaletin sağlanması ile duyulan tatmin olarak sıralanabilir. Uzlaştırmının en önemli yararı ise kuşkusuz toplumsal açıdandır. Adaletle olan inancın ve güvenin pekişmesi, kişiler arasındaki giderilebilecek çekişmelerin ve gerginliklerin önlenmesi, toplumsal barışın sağlanması, birbiriyle davalı bireyler yerine, birbiriyle uzlaşan insanlardan oluşan bir toplum yaratacaktır (Aladağ, 2005).

Onarıcı bir adalet anlayışına dayanan uzlaştırma kurumu, cezalandırıcı adalet anlayışına bir alternatif olarak değerlendirilebilir. Uzlaştırmının benimsenmesi, cezalandırma sisteminden tamamen vazgeçmek olmayıp, cezalandırıcı adalet anlayışının sakıncalarını mümkün olduğunca aza indirmeye odaklanmaktadır. Yargılama sonucunda ispat sorunları nedeniyle fiilin cezasız kalması muhtemeldir. Failin cezalandırılması, fail ile mağdur arasındaki husumeti sona erdirmeyebilmektedir. Uyuşmazlık mahkeme kararı ile sonuçlandığından, taraflar kendi beklentileri noktasında sonuçtan memnun

olmamaktadır. Bu tatminsizlik, özellikle mağdurun zararının giderilmemesi veya husumetin sona ermemesi dolayısıyla yeni olayları ortaya çıkarabilecektir. Suçun karşılığı yalnızca ceza olarak öngörüldüğünden, mağdurun zararının giderilmesi tali bir sorun olarak algılanır. Mağdurun zararı giderilmediğinden, mağdur ayrıca tazminat davası açmak ve icra takibinde bulunmak gibi başka hukuki yollara başvurmak zorunda kalmaktadır. Bu durum da hem kişilere bir yük, hem yargı için iş yükü olacaktır. Kaldı ki yargılama süreci taraflar için başlı başına uzun ve yıpratıcı olup, uzun yargılama süreci hem tarafların önemli ölçüde masraf yapmasına yol açmakta hem de usul ekonomisi ilkesine aykırı düşmektedir. Gökalp'in dikkat çektiği bu nedenlerle uzlaştırma müessesesinin daha işlevsel hale getirilmesi gerekmektedir (Gökalp, 2013:28-29).

5.SONUÇ

Geleneksel cezalandırıcı yargılama yöntemi günümüzde geçerliliğini korumakla birlikte, toplumdaki modernleşme/gelişim ile birlikte yargılamada sürekli artan iş yükü günümüz toplumunun ihtiyacına zamanında karşılayamamaktadır. Dolayısıyla yargılama süreçleri çok uzayabilmektedir. Bu kapsamda mahkeme dışı alternatif yollar ile basit uyuşmazlıkların çözümlenmesi aşamasına gelinmiştir. Belirtilen sorunlara çözüm önerisi olarak, onarıcı adalet yaklaşımının uygulama alanında en yaygın paradigması olarak “uzlaştırma” kurumu tesis edilmiştir.

Onarıcı adalet yaklaşımı ile cezalandırıcı adalet yaklaşımından farklı bir sistem ortaya çıkmaktadır. Suç, sadece cezai yaptırımdan oluşan bir kanun ihlali olmayıp, haksızlığı da ön plana çıkarmaktadır. Suçun görünen tarafları fail ve mağdurdur. Suçun esas mağduru ise toplum ve dolaylı olarak da ortak bilinçtir. Bu kapsamda ortak bilincin zedelenmesi açısından suçların yaptırımı belirlenirken, mağdur tatmini kadar toplumun tatminini de ön planda tutulmalıdır. Böylelikle onarıcı adalet yaklaşımı kapsamında mağdur, fail ve toplum dengesi korunmaktadır.

Yenidünya'nın yerinde tespitiyle, *“Uzlaştırma, farklı menfaatlere sahip kimselerin, karşılıklı yararlarını birbirine yakınlaştırarak, aralarında bir anlaşma sağlamaktır. Sorunları, problemleri, müzakere ederek, anlaşarak çözümlenmenin yargısal yola nazaran tercih edilecek pek çok faydası vardır. Uyuşmazlığın bu yolla sona ermesi, geleneksel metotlara oranla, hem taraflar açısından daha bağlayıcı, hem de gerçek zararın tespiti ve karşılanması yönünden daha rasyoneldir”* (Yenidünya, 2017).

24.11.2016 tarih ve 6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 34. maddesi ile uzlaştırma kapsamındaki suçlar genişletilmiştir. Bu kapsamda Hırsızlık, TCK Madde 141- (1) *Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.* Dolandırıcılık, TCK Madde 157- (1) *Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir.* Kanun koyucu tarafından nitelikli hallerinin kapsam dışı bırakılarak söz konusu suçlar uzlaştırma kapsamına alınmıştır.

Ceza infaz kurumuna 1 Ocak - 31 Aralık 2016 tarihleri arasında giren hükümlülerin %16,9'u hırsızlık suçu işlediği göz önüne alındığında hükümlü statüsünde en çok işlenen suçun hırsızlık olduğu görülmektedir. Hırsızlık ve dolandırıcılık suçunun yaygınlığı hem mağdur hem toplum açısından iki kapsamda etkiye yol açmaktadır. Suçun hem mağdur hem toplum üzerinde etkisi göz önüne alındığında, hırsızlık ve dolandırıcılık suçunun mağdur açısından maddi boyutu ön plana çıkarken toplum açısından suçun yaygınlaşması korku ve endişe yaratmaktadır. Bunun sonucu olarak toplumsal bilinç zedelenmekte ve toplumsal açıdan, telafisi zor hasarlar meydana gelmektedir. Bu kapsamda uzlaşma sağlanması halinde mağdur açısından fayda sağlanırken toplum açısından suç yok olmayacaktır. Suçun uzlaştırmaya tabi olması ve büyük olasılık ile uzlaştırma konusu edimin maddi kaybın giderilmesi olacağı için fail, ceza almamak uğruna başka bir dolandırıcılık ya da hırsızlık suçu işleme ihtimali düşünüldüğünde söz konusu suçlar döngüsel olarak değişecek fail aynı, mağdurları farklı olacaktır. Bu kapsamda basit hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarının daha da yaygınlaşacağı düşünülmektedir.

Uzlaştırma kurumu ile elde edilmek istenen asıl hedef, mağdurun tatmin edilmesi, zararın giderilmesi olup, böylelikle daha az sayıda kamu davası açılmasının sağlanmasıdır. Dava sırasında mahkeme tarafından uzlaştırma kurumunun işletilmesi ile beklenen asıl yarar, mağdurun zararın giderilmesi ve yargılamaya devam ile meydana gelecek daha fazla emek ve zaman israfına engel olmaktır (Çetin, 2009:9).

KAYNAKÇA

Akça, Çağatay. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarından Arabuluculuk ve Uzlaştırma”, Ankara Barosu Hukuk Gündemi,2009, s.25-36.

Aladağ, Cengiz. “Ceza Hukukumuzda Yeni bir Kavram: Uzlaşma”,

www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/188.doc (Erişim:20.01.2018)

Anbarlı Boztaş, Şeniz. Sosyoloji, 2. B., (İstanbul:Beta Yayıncılık,2014).

Apaydın, Cengiz. Ceza Hukukunda Uzlaşma ve Uzlaştırmalar için Ceza Hukuku. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi,2017.

Ivan Bernier, B., Latulippe, Nathalie. (ty).

http://www.diversite-culturelle.qc.ca/fileadmin/documents/pdf/document_reflexion_eng.pdf Özbek, M.S.(2011). The Principles and Procedure of Penal Mediation in Turkish Criminal Procedure Law, *Ankara Law Review* Vol. 8 No. 2 (Winter 2011),153-220. (Erişim: 28.01.2018)

Collins, Randall, and Makowsky, Michael, Toplumun Keşfi. (N. Oktik, Çev.) Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık,2014.

Çetin, Soner. H. “Ceza Muhakemesi Kanunda Uzlaşma (CMK m. 253, 254, 255)” TBB Dergisi, Sayı 82,2009, s.1-33.

Gökalp, Tuçe Özge. “Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma”, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi C.5, NO.1. (2013)s.21-30.

İpek, Ali İhsan ve Parlak, Engin. Mevzuatta Yapılan En Son Değişiklikler İle Ceza Muhakemesinde Uzlaşma. (Ankara: Adalet Yayınları, 2011)

Kaymaz, Seydi ve Gökcan, Hasan Tahsin. Uzlaşma ve Önödeme Türk Ceza Kanunu ve Özel Kanunlardaki Uzlaşmaya ve Önödemeye Bağlı Suçlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Kızmaz, Zahir. Modernleşme ve Suç: Kuramsal Açından Bir Bakış, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Fırat University Journal of Social Science* Cilt: 23, Sayı: 1,

Elazığ, 23(1), 2013,s.229-240.

Macionis, Jhon .J. Sosyoloji, Çev. Ed. Vildan Akan, 13.Baskıdan Çeviri, Bölüm Çev. Tuğçe Poyraz Tacoğlu, (Ankara: Nobel Yayınları,2012).

NCAT Consumer and Commercial Division Fact Sheet | Conciliation (October 2015)

Özbek, Mustafa Serdar The Principles and Procedure of Penal Mediation in Turkish Criminal Procedure Law, *Ankara Law Review* Vol. 8 No. 2 (Winter 2011),153-220.

Shinde, Ujwala. (2012). Conciliation as an Effective Mode of Alternative Dispute Resolving System, *IOSR Journal Of Humanities And Social Science (JHSS)* ISSN: 2279-0837, ISBN: 2279-0845. Volume 4, Issue 3 (Nov. - Dec. 2012), s.1-7.

Tanrıver, Süha. “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm

Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, TBB Dergisi, Sayı 64, 2006, s.151-177.

Tekin, Erim Türk Ceza Adalet Sisteminde Mağdur - Fail arabuluculuğu: Uzlaşma Kurumunun Yasal Analizi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Tezi, 2010.

Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni, Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24676>, (Erişim: 29.12.2017)

Yenidünya, Caner. “Son Düzenlemeler Işığında Uzlaştırma Kurumu (CMK.m.253-255)”, 2017

www.hukukihaber.net/son-duzenlemeler-isiginda-uzlastirma-kurumu-cmkm253-255-makale,5087.htm (Erişim:19.01.2018)

Mevzuat

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu.(2004). 25611, 12 Ekim 2004

5271 Sayılı Ceza Muhakeme Kanununu. (2004). T.C. Resmi Gazete, 25673, 17 Aralık 2004

5395 Sayılı Çocuk Koruma. (2005). T.C. Resmi Gazete, 25876, 15 Temmuz 2005

5560 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun. (2006). T.C. Resmi Gazete, 26381, 19 Aralık 2006.

6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2016). T.C. Resmi Gazete, 29906, 2 Aralık 2016.

Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği. (2017). T.C. Resmi Gazete, 30145, 05 Ağustos 2017

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, (1951). T.C. Resmi Gazete, 7981, 13 Aralık 1951

6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, (2011). T.C. Resmi Gazete 27846, 14 Şubat 2017

5042 Sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanunu, (2004). T.C. Resmi Gazete, 25347, 15 Ocak 2004

3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun, (1939). T.C. Resmi Gazete, 4126, 7 Ocak 1939

6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanun (2016). T.C. Resmi Gazete, 29944, 10 Ocak 2017

5941 Sayılı Çek Kanunu (2009). T.C. Resmi Gazete, 27438, 10 Aralık 2009

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu (1969). T.C. Resmi Gazete, 13195, 10 Mayıs 1969

2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu (1983). T.C. Resmi Gazete, 18040, 7 Mayıs 1983

1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu (1971). T.C. Resmi Gazete, 13909, 28 Temmuz 1971